

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 607/2022-8

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Petrou Hrubovou, advokátkou, Mierové námestie 93, Ilava, proti uzneseniu Okresného súdu Trenčín č. k. 16C/125/2016-184 z 29. marca 2019 a proti uzneseniu Okresného súdu Trenčín č. k. 16C/125/2016-315 z 24. januára 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 4. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdne konania podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), svojho práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru a svojho práva na majetok podľa čl. 20 ústavy uzneseniami všeobecného súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie a prikázať okresnému súdu konať bez toho, aby zasahoval sťažovateľovi do jeho základných práv označených v záhlaví tohto uznesenia. Žiada priznať primerané finančné zadost'učinenie a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a pripojených príloh vyplýva, že sťažovateľ v procesnej pozícii žalobcu sa žalobou doručенou Okresnému súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) 15. júna 2016 domáhal, aby súd zaviazal žalovaných v 1. a 2. rade k náhrade nemajetkovej ujmy v sume 30 000 eur. Nárok si uplatnil ako satisfakciu za úmrtie syna, ktorý zahynul pri dopravnej nehode, ktorú zavinił žalovaný v 1. rade. Žalovaný v 2. rade bol zažalovaný ako poisťovateľ žalovaného v 1. rade zo zmluvy o povinnom zmluvnom poistení. Okresný súd rozsudkom č. k. 16C/125/2016 z 19. decembra 2017 zaviazal žalovaných na zaplatenie sumy 18 000 eur tak, že plnením jedného z nich zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného (I. výrok), vo zvyšku súd žalobu zamietol (II. výrok). Sťažovateľovi priznal nárok na náhradu trov konania proti žalovaným v 1. a 2. rade

v rozsahu 100 % (III. výrok). Rozsudok bol potvrdený rozsudkom Krajského súdu Trenčín (ďalej len „krajský súd“) č. k. 27Co/160/2018-170 z 29. januára 2019. Dovolanie proti rozsudku odvolacieho súdu bolo odmietnuté uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 2Cdo/40/2020 z 31. októbra 2021.

3. Vyšší súdny úradník okresného súdu v súlade s § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) vydal napadnuté uznesenie č. k. 16C/25/2016 z 29. marca 2019 o výške trov konania tak, že uložil žalovaným v 1. a 2. rade povinnosť nahradiť spoločne a nerozdielne sťažovateľovi trovy konania vo výške 700,87 eur.

4. O sťažnosti sťažovateľa rozhodol sudca okresného súdu napadnutým uznesením č. k. 16C/125/2016 z 24. januára 2022 tak, že sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ namieta, že mu okresný súd svojvoľne priznal trovy právneho zastúpenia. Podstata jeho argumentácie v prospech jeho sťažnostného petitu spočíva v nesprávnom právnom posúdení tarifnej odmeny advokáta, keď súd vychádzal pri jej určení z § 10 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Tarifná odmena tak bola určená zo sumy 2 000 eur vo výške 91,29 eur/úkon. Sťažovateľ namieta, že tarifná odmena mala byť určená zo sumy 18 000 eur, teda zo sumy, aká mu bola z titulu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch priznaná.

6. Sťažovateľ, poukazujúc na eurokonformný výklad pojmu škoda podľa § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o povinnom zmluvnom poistení“), v kontexte záverov prejudiciálneho rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci Haasová C-22/12 z 24. októbra 2013 a uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 666/2016 zo 16. októbra 2016 prezentuje svoj právny názor, že extenzívny výklad pojmu škoda na zdraví, ktorý kryje aj náhradu nemajetkovej ujmy, sa vzťahuje na celé konanie o náhradu nemajetkovej ujmy, teda aj na rozhodnutie o trovách konania. Nesúhlasí s tým, že v danom prípade ide o spor o ochranu osobnosti, pretože predmetom sporu nebola skutočnosť, či došlo k zásahu do osobnostných práv sťažovateľa, ani k tomuto nebolo potrebné vykonávať dokazovanie, keďže porušením osobnostných práv bola smrť syna sťažovateľa. Spor bol o výšku škody, súčasťou ktorej bola aj nemajetková ujma v peniazoch (majetková časť škody bola žalovaným v 2. rade vyplatená mimosúdne).

7. Na podporu svojich tvrdení sťažovateľ uvádza judikatúru všeobecných súdov, ktoré v obdobných veciach priznali trovy právneho zastúpenia v rozsahu 100 % z priznaného plnenia (rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17Co/322/2017 z 26. júla 2018, rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 3Co/101/2017 z 15. marca 2018, Okresný súd Martin, konanie pod sp. zn. 15C/319/2014). Dodáva, poukazujúc na obsahové vyjadrenie princípu právnej istoty, že okresný súd v jeho právnej veci nepostupoval jednotne ako iné súdy, čím zasiahol do jeho namietaných práv. Navyše, došlo k zásahu do práva podľa čl. 20 ústavy, keďže musí znášať trovy právneho zastúpenia vo vyššej sume (2 891,57 eur) z hodnoty veci, než mu bola okresným súdom priznaná.

8. Sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom uplatňuje primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur, ktoré odôvodňuje spôsobenou nemajetkovou ujmom (poníženie, duševné a citové utrpenie, stres, obavy), keďže rozhodovanie o trovách je vedené nezákonným spôsobom, nerovnakým zaobchádzaním a svojvoľným aplikovaním právnych predpisov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru), porušenie práva na účinný opravný prostriedok (čl. 13 dohovoru) a práva vlastníť majetok (čl. 20 ústavy) napadnutými uzneseniami okresného súdu o výške trov konania tým, že sťažovateľovi boli priznané trovy právneho zastúpenia z tarifnej hodnoty 2 000 eur podľa § 10 ods. 8 vyhlášky, a nie z vymoženej sumy 18 000 eur.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv napadnutým uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom z 29. marca 2019

10. V súvislosti s namietaným porušením označených práv uznesením okresného súdu vydaným vyšším súdnym úradníkom ústavný súd poukazuje na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy, z ktorého vyplýva, že právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Ústavný súd preto konštatuje, že nemá právomoc preskúmať napadnuté rozhodnutie vyššieho súdneho úradníka, keďže ho už meritórne preskúmal na základe podanej sťažnosti okresný súd (sudca), ktorý bol oprávnený a zároveň povinný poskytnúť ochranu právam sťažovateľa.

11. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu vyššieho súdneho úradníka a namietajúcej porušenie označených práv odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým uznesením okresného súdu z 24. januára 2022

12. Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESĽP“) obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (rozsudok ESĽP z 23. 9. 1997 vo veci Robins proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 22410/93). V prípadoch, keď sťažovatelia namietajú porušenie svojich ústavou garantovaných práv rozhodnutím všeobecného súdu týkajúcim sa náhrady trov konania, je ústavný súd vo svojej doterajšej judikatúre zdržanlivý, keďže problematika trov konania má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, a preto sa k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania uchyluje iba výnimočne, napr. keď zistí, že v posudzovanej veci došlo k extrémnemu zásahu do základného práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces), alebo ak zistí, že zároveň došlo k neprípustnému zásahu aj do iného základného práva (IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

13. Ústavný súd môže zasahovať do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov týkajúcej sa trov konania len vtedy, ak by závery všeobecných súdov zahŕňali črty svojvôle a interpretácia

a aplikácia príslušných právnych noriem by predstavovala extrémne vybočenie z pravidiel (IV. ÚS 248/08). Otázka náhrady trov konania môže nadobudnúť ústavnoprávnu dimenziu v prípade takého postupu všeobecného súdu, ktorý je založený na celkom zjavne nesprávnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení zákona upravujúcich náhradu trov konania, v ktorom sú obsiahnuté črty svojvôle, a taktiež v prípade, ak je odôvodnenie súdneho rozhodnutia vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania celkom nedostatočné, t. j. nepreskúmateľné (obdobne napr. IV. ÚS 348/2011, IV. ÚS 341/2012, II. ÚS 837/2015).

14. Bez ohľadu na uvedené ústavný súd opakovane zdôrazňuje, že aj pri rozhodovaní o trovách konania musia byť rešpektované minimálne požiadavky, ktoré tvoria podstatu základného práva na súdnu ochranu, resp. práva na spravodlivé súdne konanie. Rozhodnutie o trovách konania musí mať predovšetkým rovnako ako iné rozhodnutia zákonný podklad, musí byť vydané príslušným orgánom a nemôže byť prejavom svojvôle, teda musí byť primeraným spôsobom odôvodnené (IV. ÚS 588/2018, I. ÚS 604/2017).

15. Uvedené zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti a prístupu ústavného súdu k posudzovaniu porušenia základných práv rozhodnutím všeobecného súdu o vyčíslení nároku na náhradu trov súdneho konania, ktoré možno vyvodiť z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli aktuálne aj v prerokúvanej veci sťažovateľa, preto ústavný súd v kontexte týchto hľadísk posúdil aj napadnuté uznesenie okresného súdu.

16. V tejto veci je spornou otázka, ako mal súd určiť základ pre výpočet tarifnej hodnoty na určenie základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby, ak je účastník zastúpený advokátom. Konkrétne, či mal súd zvoliť hľadisko prisúdenej výšky peňažného plnenia podľa § 10 ods. 2 vyhlášky alebo hľadisko jedného z taxatívne vymedzených druhov vecí, pre ktoré je ustanovená tarifná hodnota pevnou sumou podľa § 10 ods. 8 vyhlášky. V okolnostiach prerokúvanej veci tak bolo nosným cieľom posúdenie charakteru sporu a nároku v ňom prejednávanom.

17. Zo sťažnostnej argumentácie (bod 6 tohto uznesenia) vyplýva, že sťažovateľ charakter sporu poňal ako spor o klasickú náhradu škody rozšírenú o nemajetkovú ujmu. Práve vylúčenie skúmania, resp. dokazovania, či v jeho prípade došlo k zásahu do osobnostných práv (keďže porušením osobnostných práv bola smrť jeho syna, pozn.), predznamenáva právny názor sťažovateľa, že v jeho prípade nejde o spor o ochranu osobnosti, a preto mal súd vypočítať odmenu zo sumy, aká mu bola z titulu náhrady škody priznaná (zo sumy 18 000 eur). Z odôvodnenia napadnutého uznesenia (bod 10) naopak vyplýva, že okresný súd vyhodnotil tento spor ako spor z ochrany osobnosti, vychádzajúc z toho, že v danej veci išlo výlučne o ochranu imateriálnych hodnôt, ktoré nie je možné vyčíslieť v peniazoch, teda ide zjavne o nárok majúci svoj základ v osobnostno-právnej ochrane (§ 13 Občianskeho zákonníka), preto nie je dôvod neaplikovať § 10 ods. 8 vyhlášky.

18. Ústavný súd sa stotožňuje s právnym posúdením okresného súdu, ktoré má priamu oporu v znení § 10 ods. 8 vyhlášky, keďže nepochybne ide o nárok majúci základ v zásahu do osobnostných práv, v dôsledku ktorého sa požaduje náhrada nemajetkovej ujmy. Ústavný súd tak tvrdí, že vzhľadom na interpretáciu príslušnej právnej normy (§ 10 ods. 8 vyhlášky), subsumciu správne identifikovaného charakteru sporu a nároku, ktorý bol v ňom prejednávaný, pod správnu právnu normu a prijaté právne závery napadnuté uznesenie okresného súdu nevykazuje znaky zjavnej svojvôle. Ústavný súd dodáva, že v prospech ústavnej udržateľnosti napadnutého uznesenia navyše svedčí aj náležité odôvodnenie, ktoré jasne, zrozumiteľne a podrobne poskytlo

sťažovateľovi odpovede na podstatné otázky súvisiace s určením výšky trov konania. Skutočnosť, že sťažovateľ s právnym záverom všeobecných súdov nesúhlasí, sama osebe nepostačuje na vyslovenie porušenia jeho práv.

19. To, že sa pri výklade § 4 ods. 2 zákona o povinnom zmluvnom poistení uplatní eurokonformný (naplňajúci implementačné kritériá) výklad pojmu „škoda“ ako výklad extenzívny, aby bolo možné nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vôbec priznať, ešte neznamená, že rovnaká kategorizácia musí byť použitá aj vo vzťahu k náhrade trov právnej pomoci, ak existuje špeciálne ustanovenie (§ 10 ods. 8 vyhlášky), ktoré explicitne určuje druhovým vymedzením hmotnoprávny základ uplatňovaného nároku konania, v ktorých je tarifná hodnota v sume 1 000 eur, resp. v sume 2 000 eur, a to bez ohľadu na uplatnenú, resp. priznanú výšku nároku (m. m. IV. ÚS 352/2022).

20. Ak sťažovateľ namieta, že okresný súd sa napadnutým uznesením odklonil od svojej rozhodovacej praxe v obdobných prípadoch, ústavný súd konštatuje, že okresný súd sa aj s touto sťažnostnou námietkou v odôvodnení napadnutého uznesenia presvedčivo vysporiadal (poukazujúc na rozsudok Krajského súdu v Trenčíne č. k. 17Co/322/2017). Ústavný súd zdôrazňuje, že okresný súd založil svoje rozhodnutie na správnej interpretácii a aplikácii príslušných ustanovení vyhlášky upravujúcich tarifnú odmenu advokáta za zastupovanie v občianskom konaní (§ 10 ods. 8 vyhlášky), hoci ústavný súd neopomína aj právne názory, podľa ktorých v spore o ochrane osobnosti, v ktorom sa žalobca domáha aj náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, sa súdom prisúdená výška plnenia berie ako základ pre výpočet tarifnej hodnoty na určenie základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v prípade, ak je účastník zastúpený advokátom, napr. najvyšší súd, sp. zn. 5 M Cdo 7/2010 (*Fiačan, I., Kerecman, P., Hellenbart, V., Sedlačko, F. a kol.* Vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (advokátska tarifa). Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2015). V tomto kontexte ústavný súd už len dodáva, že mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať právomoc, ktorá podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) je zverená najvyššiemu súdu. Zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov je podľa zákona o súdoch [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. a)] zverené najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05, II. ÚS 752/2016, II. ÚS 861/2016, III. ÚS 205/2017). Ústavný súd tak posudzuje len ústavnú akceptovateľnosť rozhodnutí v konkrétnych prípadoch (m. m. napr. I. ÚS 31/2014, III. ÚS 313/2010, III. ÚS 534/2011, III. ÚS 16/2012, IV. ÚS 353/09).

21. Ústavný súd uzatvára, že rozhodnutie o náhrade trov konania nedosahuje spravidla samo osebe intenzitu predstavujúcu možnosť porušenia základných práv a slobôd bez ohľadu na to, akokoľvek sa môže účastníka citeľne dotknúť. Ústavný súd k zrušeniu napadnutého výroku o trovách konania pristupuje výnimočne, napríklad, keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu extrémnym spôsobom. O takú situáciu však vo veci sťažovateľa nešlo, pretože okresný súd nezaťažil svoje rozhodnutie o výške trov konania vadou ústavnej neudržateľnosti, ktorej dôsledkom by došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa. Vzhľadom na to, že ústavný súd nezistil možnosť porušenia označených práv sťažovateľa napadnutým uznesením okresného súdu, ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III. 3 K namietanému porušeniu práva na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 dohovoru a základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením okresného súdu z 24. januára 2022

22. Z čl. 13 dohovoru vyplýva pre fyzické osoby a právnické osoby právo akcesorickej (druhotnej alebo sekundárnej) povahy na účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom v prípade porušenia ostatných ľudských práv chránených dohovorom. Ústavný súd odkazuje aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájitelné tvrdenie (*arguable claim*) o porušení iného práva chráneného dohovorom (napr. rozhodnutie vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983). Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, rozsudok z 27. 4. 1988, séria A, č. 131, rovnako nálezy ústavného súdu č. k. III. ÚS 24/2010, IV. ÚS 325/2011, IV. ÚS 90/2013). V súvislosti so skutočnosťou, že sťažovateľove námietky týkajúce sa základného práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru) posúdil ústavný súd ako zjavne neopodstatnené, nezostalo žiadne právo, v spojení s ktorým mohol sťažovateľ namietat porušenie čl. 13 dohovoru. Napadnutým uznesením okresného súdu preto nemohlo dôjsť ani k porušeniu sťažovateľovho práva podľa čl. 13 dohovoru.

23. K namietanému porušeniu ďalšieho označeného práva (čl. 20 ústavy) je potrebné uviesť, že sťažovateľ namieta porušenie tohto práva v spojení s alebo v nadväznosti na namietané porušenie svojho práva na spravodlivý proces. Keďže ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nedošlo k porušeniu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je zjavné, že v predmetnej vecnej súvislosti nemohlo dôjsť ani k porušeniu tohto sťažovateľom označeného práva hmotného charakteru.

24. Na základe už uvedeného ústavný súd musel ústavnú sťažnosť sťažovateľa aj v časti namietajúcej porušenie týchto práv napadnutým uznesením odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

25. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ich ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 3. novembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu